

از دولت انکار، از مجلس اصرار، سرنوشت قانون اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها چه خواهد شد؟

دولت آیین‌نامه دور زدن مصوبه هسته‌ای مجلس را نوشت

فرهیختگان | آنچه‌ان رئیس‌جمهور پیش از این توضیح داده بود، دولت قانون اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها را (که پیش‌تر درخصوص ابلاغ آن هم استنکاف کرده بود) تفسیر به رای کرد و آیین‌نامه اجرایی آن را مطابق صلاحدید خودتوضیح‌بدهدستگاه‌های مربوط ابلاغ کرد. این اقدام دولت از ۳وجه قابل بررسی است.

اول اینکه این نوع رفتار مغایر عرف و قانون است و اگر قرار باشد دولت با همه مصوبات مجلس مانند رفتاری که با طرح بیارانه معیشتی و همین قانون اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها کرده، رفتار کند، آنگاه سنگ‌روی سنگ‌بند نخواهد شد. این الگوی مواجهه در واقع نادیده گرفتن رکن قانونگذاری و در واقع خروج از ریل قانون اساسی است و دیگر چه نیازی به مجلس؟ دولتی که می‌تواند به صلاحدید خود قانون بنویسد دیگر اسمش دولت نیست، یک خودمركزپرندار بزرگ است که نسبتی هم با اصول دموکراسی و حاکمیت قانون ندارد.

دومین موضوع مربوط به اثرات این نوع رفتار در تامین منافع ملی است. اگر دقت کنیم خواهیم دید دولت در مواجهه با تمام بدعهدی‌های آمریکا و اروپا تنها صبر پیشه کرده و از انجام اقدامات موثر سر باز زده است. از اردیبهشت سال ۹۷ تا یک سال بعد، دولت

مشغول صبر راهبردی بود و هیچ اقدامی نکرد. از اردیبهشت سال ۹۸ تا زمان شهادت حاج‌قاسم یعنی سال گذشته در همین روزها هم تنها ۵گام نه‌چندان جدی و موثر آن هم با فشار افکار عمومی و تاکید شورای عالی امنیت ملی انجام داد ولی از اقدامات بزرگ در این زمینه خودداری کرد و حالا هم که بیش از ۲/۵ سال از شروع آن صبر یادشده می‌گذرد از اجرای مصوبه مجلس که به‌عنوان برگی مهم در دست‌دستگاه دیپلماسی می‌توانست ایفای نقش کند، استنکاف می‌کند. این نوع مواجهه حتما به طرف غربی این پیام را ارسال خواهد کرد که کوتاه آمدن ایران نقطه پایان ندارد و آن‌هایی که می‌توانند با خیال راحت به عدم اجرای تعهدات‌شان و تداوم فشار حداکثری بر ایران اقدام کنند، سومین مساله امام مربوط به متن تنظیم شده به‌عنوان آیین‌نامه اجرایی دولت برای اجرای قانون اقدام راهبردی برای لغو تحریم‌ها است. اول آن‌چنان که الهام امین‌زاده به «فرهیختگان» گفت، مطابق عرف معمول اگر لازم باشد برای قانونی آیین‌نامه اجرایی توسط دولت نوشته شود، الزاماً در پایان قانون مصوب مجلس این مساله تصریح خواهد شد، از این رو آیین‌نامه‌ای که دولت نوشته صرفاً مصرف داخلی در دولت دارد و بعداً در داوای میان مجلس و دولت امکان استناد به

آن وجود ندارد. ثانیاً اگر در مواردی لازم باشد که دولت آیین‌نامه‌ای برای یک قانون بنویسد، به‌صورت مبنایی آیین‌نامه نمی‌تواند با قانون بالاسری خود در تضاد و تعارض باشد لذا آنچه دولت نوشته‌از نظر قانونی به لحاظ مغایرت‌هایی که با قانون مصوب دارد (در ادامه توضیح خواهیم داد) مردود است.

اما آیین‌نامه دولت چه مغایرت‌هایی با قانون دارد؟

اگر ۲ قلم مشخص و برجسته برای قانون مجلس در نظر بگیریم، یکی مربوط به بندهای اول تا سوم یعنی افزایش تولید اورانیوم است و دومی مربوط به بند ششم یعنی توقفا اجرای پروتکل الحاقی که در هر دو مورد با فاصله از آن چیزی که مجلس مصوب کرده، نسبت به تدوین آیین‌نامه اقدام کرده است. در قانون مجلس ماده اول مربوط به تولید اورانیوم ۲۰ درصد است که بلافاصله پس از اجرایی شدن قانون باید فرآیند تولید و ذخیره ۲۰ درصد آن انجام شود، دولت اما تعیین کرده که سازمان انرژی اتمی باید ظرف دو ماه گزارشی جامعی از وضعیت موجود و نیز موارد نیاز به اورانیوم با غنای ۲۰ درصد و پیش‌نیازهای

فنی و مالی آنها و دیگر ابعاد مربوط را تهیه و ارائه کند و بعداً و زمانی که تامین اعتبار و پیش‌نیازهای فنی و... آماده شد وارد فاز عملیاتی شود. این موضوع شامل بندهای دوم و سوم قانون مجلس یعنی ذخیره ۵۰ کیلو اورانیوم با غنای کمی همچنین نصب سانتریفیوژهای نسل دوم و ششم هم می‌شود. در مورد موضوع دوم اما دولت اساساً به‌گونه‌ای آیین‌نامه نوشته که در صورت اجرا بعید است کار به توقف اجرای پروتکل الحاقی برسد. با وجود اینکه در قانون مجلس تصریح شده بود که پس از دو ماه از روز لازم‌الاجرا شدن، در صورت عدم انجام تعهدات کشورهای مقابل دولت موظف به توقف اجرای پروتکل الحاقی است، در آیین‌نامه دولت آمده است: «در اجرای موضوع ماده (۶) قانون توسط دستگاه‌های ذی‌ربط (وزارتخانه‌های نفت، امور خارجه، امور اقتصادی و دارایی، صنعت، معدن و تجارت، سازمان بانک مرکزی جمهوری اسلامی ایران و معاونت حقوقی رئیس‌جمهور با محوریت وزارت امور خارجه)، گزارش‌های مربوط در خصوص اجرای تعهدات کشورهای طرف برجام و رفع موانع مذکور در این ماده را تا پایان بهمن ماه ۱۳۹۹ ارائه خواهند کرد. گزارش‌های مذکور توسط وزارت امور خارجه جمع‌وجبهت تصمیم‌گیری به دولت ارائه می‌شود.

مجلس چه تصمیمی دارد؟

نمایندگان مجلس از آنجایی که نشان داده‌اند بر مصوبات خود مصر هستند و قانون یاد شده هم با یک رای حداکثری در مجلس تصویب شد، به «فرهیختگان» می‌گویند از ایده خود کوتاه نیامده و پیگیر ماجرا خواهند بود. نمایندگان چون فداحسین مالکی عضو کمیسیون امنیت ملی و میرتاج‌الدینی عضو کمیسیون برنامه‌بود چه به «فرهیختگان» گفته‌اند اولاً برای اجرای قانون مجلس کمیته‌ای تشکیل شده تا اقدامات سازمان انرژی اتمی را رصد کند و ثانیاً اگر لازم باشد نسبت به پیگیری ماجرا در مراجع ذی‌صلاح از جمله قوه قضائیه اقدام خواهند کرد.

عضو کمیسیون امنیت ملی مجلس به «فرهیختگان» خبر داد

مجلس برای رصد اجرای قانون اقدام راهبردی کمیته تخصصی تشکیل داد

اگر لازم باشد مجلس از طریق قوه قضائیه جلوی این آیین‌نامه را می‌گیرد

جایی که مغایرت دارد، قابل پیگیری است.

چون اشاره کردید این کمیته قرار است برای بازرسی‌ها برود، در آیین‌نامه‌ای که از سوی دولت منتشر شده است، بیان شده زیرساخت‌های فنی حاضر نیست و ابتدا آنها باید انجام شود و سازمان انرژی اتمی نیز گزارشی جامعی در این باره ارائه کند.

این بحث‌ها قبل از قانون انجام شده است، این موارد باید از نزدیک بازدید و مرقن اجرا شود، چراکه این امر چیزی نیست که دولت از اجرای آن سر باز بزند. ازلین و آیین‌نامه دارای اشکال است و اگر اشکالات برطرف شود، مشکلی نخواهد بود.

مصوبه مجلس با حضور نمایندگان سازمان انرژی اتمی بحث و مصوب شده است

تغییراتی که در خصوص قانون ۲۵ سال حسین درباره استنکاف مسئولان در این زمینه بوده نیز مشروط شده، آیا این نیازمند اصلاح است؟

همه این موضوعات امروز در مجلس و کمیسیون امنیت ملی نیز مطرح شده، اما آن طور نیست و نمی‌توانند اقدامی کنند و بگویند صرفاً اگر پول و منابع مالی باشد، اقدام خواهیم کرد، چراکه این موضوع قبل از تصویب قانون با حضور نمایندگان دستگاه ذی‌ربط از جمله سازمان انرژی اتمی بحث و مصوب شده است.

به عنوان جمع‌بندی بفرمایید اگر وضعیت اجرای این آیین‌نامه مغایر با قانون تشخیص داده شود، روند به چه صورت است؟

اجرای برخی مفاد این قانون که مصوب شد، دو ماه بعد از مصوبه است که دو ماه انجام نشده و برخی هم از زمان تصویب قانون، سازمان پذیرفته که آن را اجرایی کند اما آن بخشی که قبل از دو ماه بوده است، قرار شد توسط هیاتی بررسی شود تا مشخص کنند چه چیزی عملی شده است.

عدم اجرای مصوبه مجلس، طرف خارجی را به تهدداتش پایبند نمی‌کند

فارغ از یک تحلیل حقوقی

ارزیابی شما از این وضعیت چیست؟

دولت می‌خواهد این تفاهننامه ادامه یابد تا شاید با تغییر رئیس‌جمهور آمریکا یا با تغییر شرایط در اتحادیه اروپا تغییری در شرایط کنونی برجام هم به وجود آمده و مثلاً رئیس‌جمهور جدید به برجام برگردد، ولی اینها تحلیل‌های مختلفی است. برای دست یافتن به صحیح‌ترین تحلیل باید به سوالات متفاوتی جواب داد.

مثلاً اینکه نسبت ما با هر کدام از رفتارها و سیاست‌های آمریکا چیست؟ آیا توانمندی‌های کشور در حوزه‌های دفاعی و غیره می‌تواند جوابگو باشد؟ اینها مولفه‌هایی است که باید مدنظر داشته باشیم و باید بدانیم برای موفقیت، صرف عدم اجرای مصوبه مجلس، نمی‌تواند برایمان کارساز باشد، بلکه یک‌سری تغییرات در داخل کشور باید اتفاق افتد. باید پایبندی‌هایی به نقاط قوت و محورهای اقتدار کشور وجود داشته باشد تا طرف مقابل به تعهدات خود بازگردد.

اکنون هم با اصراری که دولت بر آیین‌نامه اجرایی خود دارد، اگر آقای بایدن زیر بار تعهدات نرود و رویکرد بدتری نسبت به ایران داشته باشد یا صرف امضای نمادین باشد تعهدات خود را در حوزه‌های اقتصادی و رفع تحریم‌های اولیه و ثانویه انجام ندهد، به‌نظم ارتباط دولت و مجلس به وضعیت خاصی می‌رسد.

بایدن فشار حداکثری را ادامه می‌دهد

پیش‌بینی خاصی از رفتار دولت آمریکا دارید؟

به‌نظر من با توجه به سابقه‌ای که از دموکرات‌ها دارم آنها روش خود را تغییر می‌دهند ولی روشی که مبتنی بر همان محور اصلی فشار حداکثری به اقتصاد ایران باشد، حتی ممکن است بایدن برجام را امضا کند ولی پیش‌شرط‌های مختلفی بگذارد و ممکن است ظاهراً شرایط متفاوت باشد ولی با اندکی دقت می‌توان متوجه شد این همان شرایط قبلی است و شاید به‌مراتب سخت‌تر باشد.

محمدرضا میرتاج‌الدینی در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

با نظارت موثر با دولت برخورد خواهیم کرد

آیین‌نامه نمی‌تواند با ماهیت اصلی قانون در تعارض باشد

زمان را تغییر دهند یا مواردی که همچون میزان مجازات در قانون آمده است را تغییر دهند.

طبق تعیین قانون اساسی مصوبات دولت باید به مجلس بیاید و با قوانین عادی تطبیق داده شود

معاون پارلمانی دولت دوم ادامه داد: «از سوی دیگر دولت نمی‌تواند در آیین‌نامه شریایطی بگذارد که با اصل آن قانون در تعارض باشد، بنابراین قانون اساسی تعیین کرده تا مصوبات دولت که آیین‌نامه نیز جزء آن به حساب می‌آید باید به مجلس بیاید و با قوانین عادی تطبیق داده شود و در صورت مغایرت حتماً لغو خواهد شد.»

نماینده مردم تبریز در مجلس شورای اسلامی درباره اینکه پس با توجه به مغایرت این آیین‌نامه با قانون مجلس احتمالاً این موضوع از سوی اداره قانون رد خواهد شد، گفت: «بله اگر این آیین‌نامه به مجلس بیاید رد خواهد شد.»

اگر بخواهند قانون را تغییر دهند مجلس با نظارت موثر با آنها برخورد خواهد کرد

وی در پاسخ به‌سوالی مبنی بر اینکه اقدام اخیر دولت در تغییر ماهیت قانون مجلس چه تبعاتی دارد نیز یاد آور شد: «انتظار مجلس این است که دولت طبق همان قانون مصوب عمل کند و اگر بخواهند قانون را تغییر دهند مجلس با نظارت موثر با آنها برخورد خواهد کرد.» میرتاج‌الدینی همچنین تاکید کرد: «بنابراین، دولت نمی‌تواند آیین‌نامه‌ای تصویب کند که با اصل قانون مغایرت داشته باشد.»

الهام امین‌زاده، معاون حقوقی سابق رئیس‌جمهور در گفت‌وگو با «فرهیختگان»:

قانون اخیر مجلس اساساً نیازی به تنظیم آیین‌نامه ندارد

توقف اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی عین حقوق بین‌الملل است

فرض اینکه در برخی موارد، نکاتی هم رعایت نشده باشد، این مصوبه از سوی شورای نگهبان مورد بحث و ارزیابی قرار گرفته است. این شورا هماهنگی این مصوبه مجلس با قوانین جاری و امکانات کشور را بررسی کرده و بعد نظر خود را در خصوص آن اعلام کرده است. به‌خاطر داری بعد از اصلاحی که شورای نگهبان مطرح کرد و نمایندگان مجلس آن اصلاح را مدنظر قرار دادند، نهایتاً مصوبه مجلس نهایی و به قانون تبدیل شد. از این رو برای حل‌وفصل چالش‌کنونی باید به‌نهادهای تخصصی یا مرجع حل اختلاف قوار جوع شود.

اگر منابع مالی مصوب مجلس دیده نشده بود، به تأیید شورای نگهبان نمی‌رسید

این مصوبه مشمول اصل ۱۷۵م نشد چراکه ذیل قانون سال ۹۴ با نام اقدام تناسب ایران در برجام تعریف شده و این به‌معنای این است که منابع اجرا پیش‌تر تدبیر شده است. پس چرا دولت همچنان ابراد می‌گیرد؟

امکانات دولت را نمی‌دانیم. قطعاً در زمانی که در کمیسیون‌های مجلس این طرح بررسی می‌شده نماینده دولت هم حضور داشته است. علی‌رغم اینکه در زمانی که این طرح تصویب می‌شد نماینده دولت مخالف این طرح بود. اما به شورای نگهبان رفت و آنها قطعاً قانون سال ۹۴ را در رابطه با امکانات کشور برای اجرای طرح فعلی در نظر گرفته است چراکه در غیر این صورت شورای نگهبان این

مصوبه را تأیید نمی‌کرد. زمانی که بنده در مجلس بودم هر زمانی که پیشنهادی را برای شورای نگهبان می‌فرستادیم اگر بار مالی داشت قطعاً رد می‌شد چراکه باید حتماً هر قانون یا مصوبه‌ای که طرح می‌شود ابتدا بار مالی آن پیش‌بینی شده باشد. لذا طبیعتاً هم کمیسیون و هم شورای نگهبان باید متوجه این مساله بوده باشند، بنابراین وقتی از دو مرجع تأیید گرفته است قاعداً تا محل تأمین مالی آن دیده شده است.

توقف اجرای داوطلبانه پروتکل الحاقی عین حقوق بین‌الملل است

یک بند از طرح یادشده مربوط به خروج از پروتکل الحاقی است. این پروتکل هم در مجلس تصویب نشده و دولت داوطلبانه آن را اجرا می‌کند. از سوی این خارج شدن اساساً یک مساله سیاسی است و نمی‌توان با اصل ۱۷۵م یا هر چیز دیگری از این جنس سنجدیده شود. نظر شما درباره این استنکاف دولت که مربوط به

